

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

A SZERBIAI MAGYARSÁG LÉTSZÁMVÁLTOZÁSA A 2022. ÉVI SZERBIAI NÉPSZÁMLÁLÁS ADATAI ALAPJÁN

KUTATÁSI GYORSJELENTÉS

FELELŐSSÉGGEL ÉS HŰSÉGGEL

Kiadja a Nemzetstratégiai Kutatóintézet

Felelős kiadó

Szász Jenő, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnöke

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

BUDAPEST, 2023

Minden jog fenntartva ©

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	3
Összefoglaló.....	4
I. Bevezető.....	6
II. Szerbia teljes és magyar nemzetiségű népességének változása.....	6
III. Népességcsökkenés 2011 és 2022 között területi bontásban.....	8
IV. A 2022-es népszámlálás eredményei körzeti szintű bontásban.....	10

Összefoglaló

Szerbiában 2022-ben tartottak legutóbb népszámlálást, 2022. október 1. 0 órai eszmei időponttal. Az adatok feldolgozása és közzététele folyamatos a Szerb Statisztikai Hivatal részéről. Jelenleg elérhetőek a nemzetiségekre vonatkozó országos, körzeti és községenkénti népességadatok. Jelen gyorsjelentésben ezeket az adatokat mutatjuk be.

Összességében elmondható, hogy mind a szerbiai magyar népesség száma, mind a magyarság teljes népességen belüli aránya az elmúlt 30 év tendenciáinál is meredekebben csökkent 2011 és 2022 között.

A szerbiai népszámlálások 1991 óta népességsökkenésről tudósítanak, és 2022-es adatfelvétel sem tükröz más trendet. Az 1991-ben 7.822.795 fős teljes szerbiai népesség 2022-re 6.647.003 főre csökkent, míg a szerbiai magyarság 1991-es 339.491 fős létszáma 2022-re 184.442 főre zsugorodott, a csökkenés üteme a 2002 és 2011 közötti 13 százalékosról 2011 és 2022 között 27 százalékosra nőtt.

A Vajdaságban Újvidék város és a hozzá tartozó települések össznépessége növekedett, míg az összes többi községé csökkent. Megjegyzendő, hogy 2011-ben Pétervárad még különálló község volt, amely 2022-re már Újvidék részét képezte. Ugyanakkor a népességnövekedés nem csak ennek köszönhető: Pétervárad népessége ugyanis 2011-ben 33.802 fő volt, míg Újvidéké tizenegy év alatt 61.541 fővel növekedett. A magyar nemzetiségű lakosság az összeolvadás következtében összességében 2.845 fővel csökkent 2022-re.

A magyar népesség minden vajdasági körzetben meredekebben csökkent, mint a teljes népesség, így végső soron a magyarság népességen belüli aránya is csökkent. Az teljes országra vetített arány a következőképpen alakult: 1991-ben 4,34, 2001-ben 3,87, 2011-ben 3,49, 2022-re pedig már csak 2,77 százalék volt a magyarság teljes népességhez viszonyított aránya.

A 2011-ben a 30 százaléknál nagyobb magyarságarányú községekben a népességfogyás több mint 63 százalékában (átlagosan 76 százalék) a magyar nemzetiségűek számának a csökkenése volt a felelős.

2022-ben az össznépesség 6,9 százaléka nem vallotta be nemzetiségét, mely átlagosnak számít a térségben. A háttérben módszertani (pl. a lekérdezés hiányosságai; bizonyos, nemzetiségi változót nem tartalmazó adatok átemelése más adatbázisokból) és társadalmi változások (pl. nemzeti identitás halványulása) egyaránt megjelennek. Ezek következtében

érdemes korrigált adatokkal is számolni, azaz megnövelni az egyes nemzeti közösségek lélekszámát a nemzetiségüket be nem vallók arányosított számával (az ismert nemzetiségi arányok alapján).

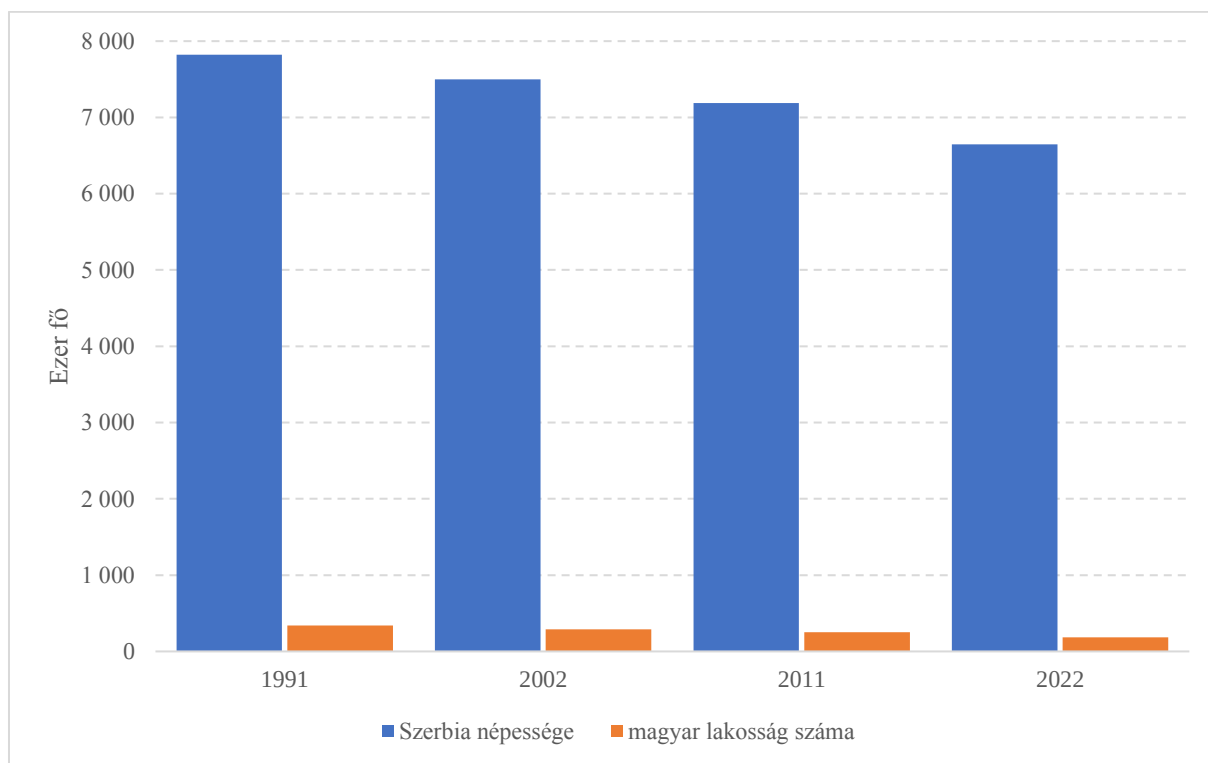
A lélekszám és népességarány csökkenése önmagában nem jelent fordulatot, ez a tendenciákból várható volt. Ezt a közösséget ugyanis nem csak a Közép-Európában általános, mára kedvezőtlennek vált természetes népszaporodási mutatók sújtják, hanem a nyolcvanas évek végi, kilencvenes évek eleji menekülthullámok óta folyamatosan jelentős elvándorlás is. Mindez egy előregedő korösszetételhez vezetett, ami tovább fokozza a népességcsökkenést.

I. Bevezető

Szerbiában, összhangban a legtöbb európai állammal, 2021-es évre terveztek népszámlálást, azonban Magyarországhoz hasonlóan a COVID-19 járvány miatt 2022 őszén tartották meg, 2022. október 1. 0 óra eszmei időponttal. Jelen gyorselemzésben az elmúlt három évtized népszámlálási adatait elemezzük, különös tekintettel a magyar nemzetiségű lakosság létszámának és az ország teljes népességéhez viszonyított arányának változására. Területi bontás szerint a Vajdaság¹, valamint a 2011-es adatok szerinti abszolút és relatív magyar többségű községek vizsgálata volt a munka fókusza.

II. Szerbia teljes és magyar nemzetiségű népességének változása

1. ábra: Szerbia teljes népességszámának és a magyar nemzetiségűek számának változása
1991 és 2022 között a népszámlálások alapján

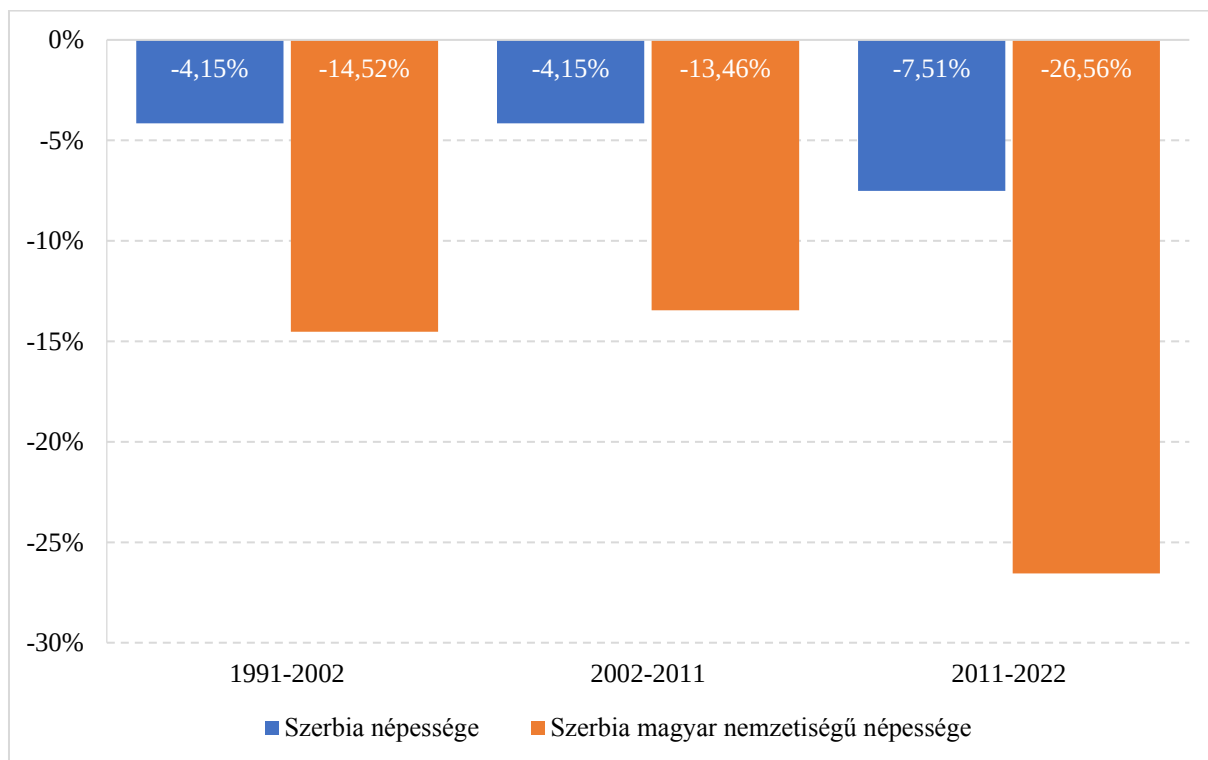
Forrás: Szerb Statisztikai Hivatal

Szerbiában 1991 óta folyamatosan csökken a népesség. 1991-ben 7.822.795 fő volt az ország lakosainak száma, 2022-re ez az érték 6.647.003 főre csökkent. A magukat a népszámláláson

¹ Szerémségi körzet, Dél-Bánáti körzet, Nyugat-Bácskai körzet, Közép-Bánáti körzet, Dél-Bácskai körzet, Észak-Bánáti körzet, Észak-Bácskai körzet

magyar nemzetiségűnek vallók száma is jelentősen lecsökkent: 1991-ben még 339.491 fő vallotta magát magyar nemzetiségűnek, míg 2022-ben már csupán 184.442 fő.

2. ábra: Szerbia teljes és magyar nemzetiségű népességének változása láncindex 1991 és 2022 között [az egyvel korábbi népszámlálási év lakosságszámához (=100%) viszonyítva]

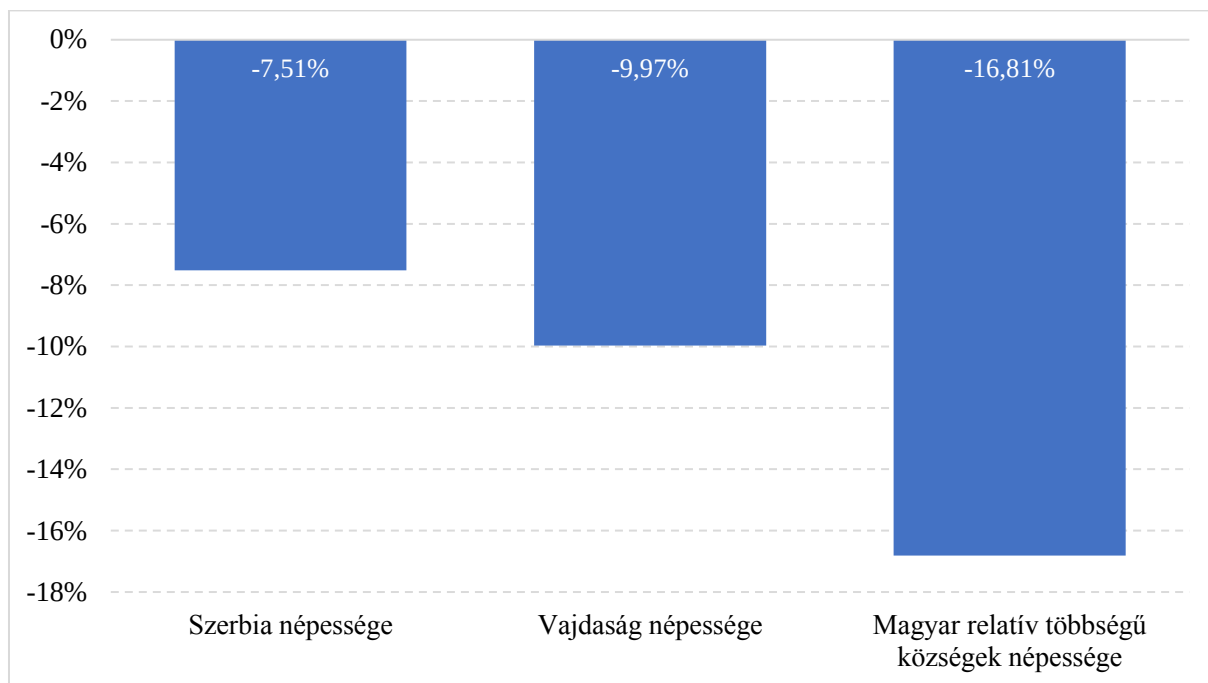

Forrás: Szerb Statisztikai Hivatal

Szerbia népessége 1991 és 2022 között folyamatosan csökkent, azonban a népességfogyás üteme nem volt egyenletes. 1991 és 2002, valamint 2002 és 2011 között a lakosság 4,15–4,15 százalékkal csökkent, míg 2011 és 2022 között 7,51 százalékkal. Azok száma, akik magyar nemzetiségűnek vallották magukat, 1991 és 2002 között 14,52 százalékkal, 2002 és 2011 között 13,46 százalékkal, míg 2011 és 2022 között 26,56 százalékkal csökkent.

III. Népeségcsökkenés 2011 és 2022 között területi bontásban

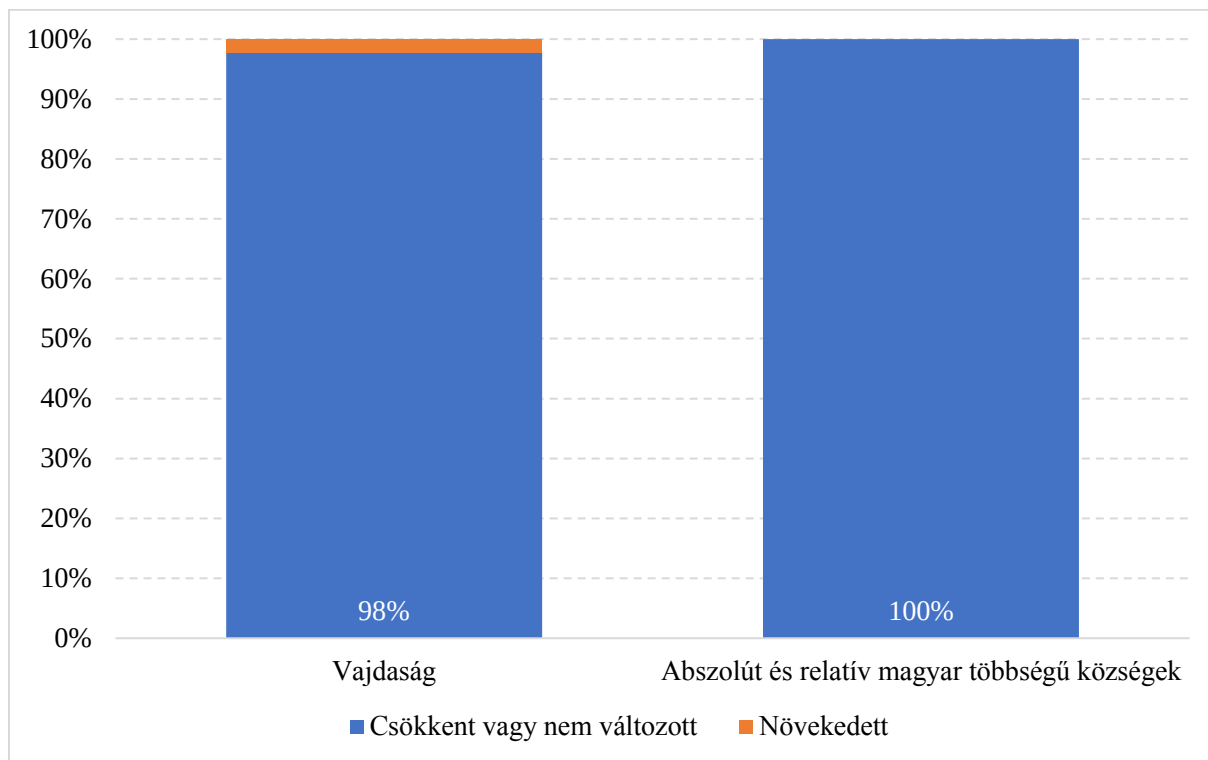
3. ábra: Szerbia, Vajdaság és a magyar többségű községek népességének változása 2011 és 2022 között (2011=100%)

Forrás: Szerb Statisztikai Hivatal 2011 és 2022 között Szerbia népessége 7,51 százalékkal csökkent. Az Vajdaságot alkotó 8 körzet² népessége a teljes szerbiai népességfogyásnál nagyobb mértékben csökkent (-9,97 százalék), továbbá a népességcsökkenés a magyar abszolút és relatív többségű területeken volt a legjelentősebb (-16,81 százalék).

² Szerémségi körzet, Dél-Bánáti körzet, Nyugat-Bácskai körzet, Közép-Bánáti körzet, Dél-Bácskai körzet, Észak-Bánáti körzet, Észak-Bácskai körzet

4. ábra: Népeség változása községi szinten, Vajdaságban és a magyar többségű községekben, 2011 és 2022 között

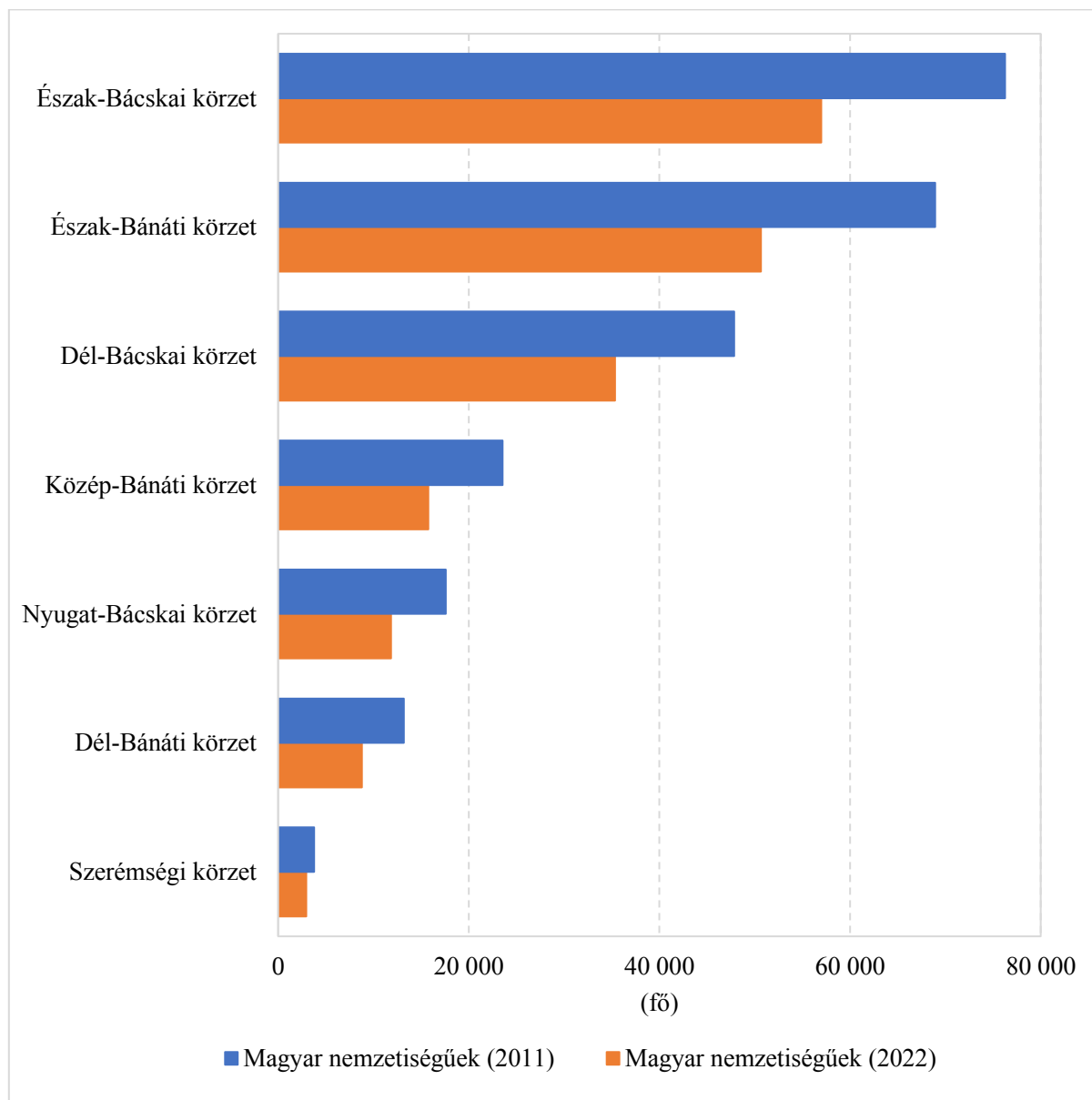

Forrás: Szerb Statisztikai Hivatal

A Vajdaságban a községek közel 98 százalékában csökkent vagy stagnált a lakosság száma 2011 és 2022 között. Mindössze Újvidéken volt tapasztalható népességnövekedés. A magyar abszolút és relatív többségű községek mindegyikében csökkent a népesség száma.

IV. A 2022-es népszámlálás eredményei körzeti szintű bontásban

5. ábra: Magyar nemzetiségű lakosság száma 2011-ben és 2022-ben Vajdaságban, körzeti bontásban (fő)

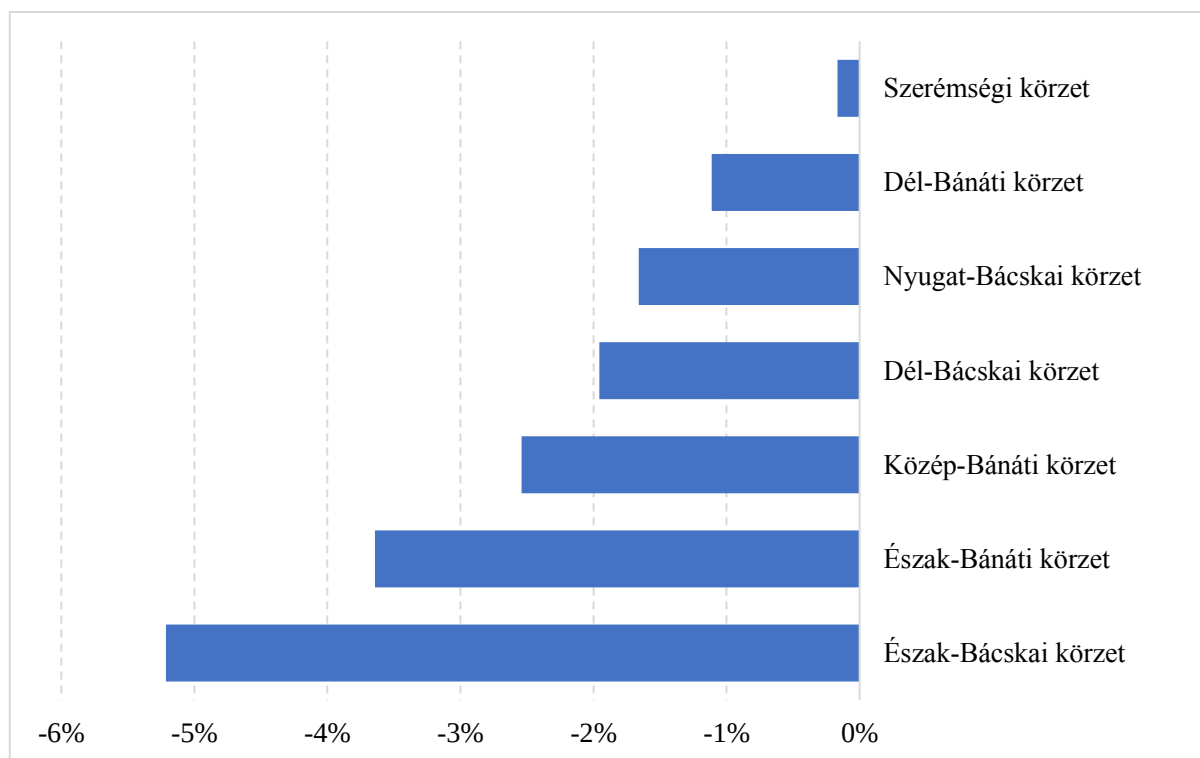

Forrás: Szerb Statisztikai Hivatal

A magukat magyar nemzetiségűnek vallók száma 2011-ről 2022-re minden Vajdasági körzetben csökkent. A legnagyobb csökkenést az Észak-Bácskai körzetben történt: itt tizenegy év alatt több mint 19 ezer fővel csökkent a magukat magyarnak vallók száma. Az Észak-Bácskai körzeten kívül két másik körzetben (Észak-Bánát, Dél-Bácska) is jelentős, 10 ezer főt meghaladó mértékű csökkenés volt tapasztalható. 5.000 főt meghaladó csökkenés

történt továbbá a Közép-Bánáti és a Nyugat-Bácskai körzetekben is. Dél-Bánátban 4.412, míg a Szerémségben 833 fővel csökkent a magukat magyar nemzetiségűnek vallók száma.

6.a ábra: A magyar népesség arányának változása a Vajdaságban 2011 és 2022 között, körzeti összehasonlítás (százalékpont)

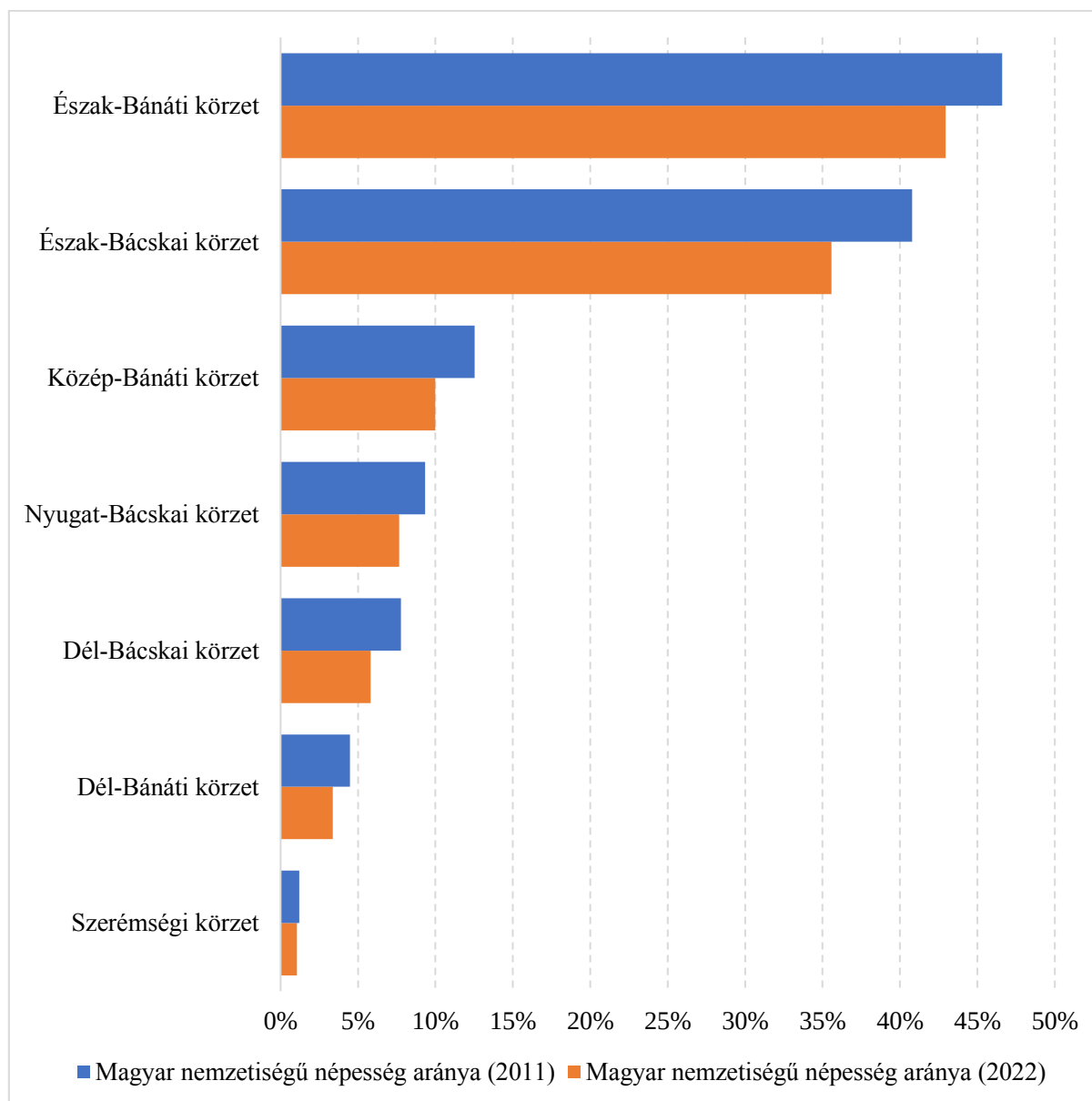
Forrás: Szerb Statisztikai Hivatal

A nemzetiségi adatok alapján 2011 és 2022 között az összes vajdasági körzetben csökkent a magyarság teljes népességen belüli aránya; a Vajdaság egészében 2,52 százalékponttal. Sőt, ezt az átlagos csökkenést a két legjelentősebb arányú magyarsággal rendelkező körzet adatai meg is haladták: az Észak-Bácskai körzetben -5,21 százalékpont, míg az Észak-Bánáti körzetben -3,64 százalékpont volt.

Az átlagos csökkenést meghaladta még a Közép-Bánáti körzet magyar nemzetiségű lakosságának csökkenése is (-2,54 százalékpont).

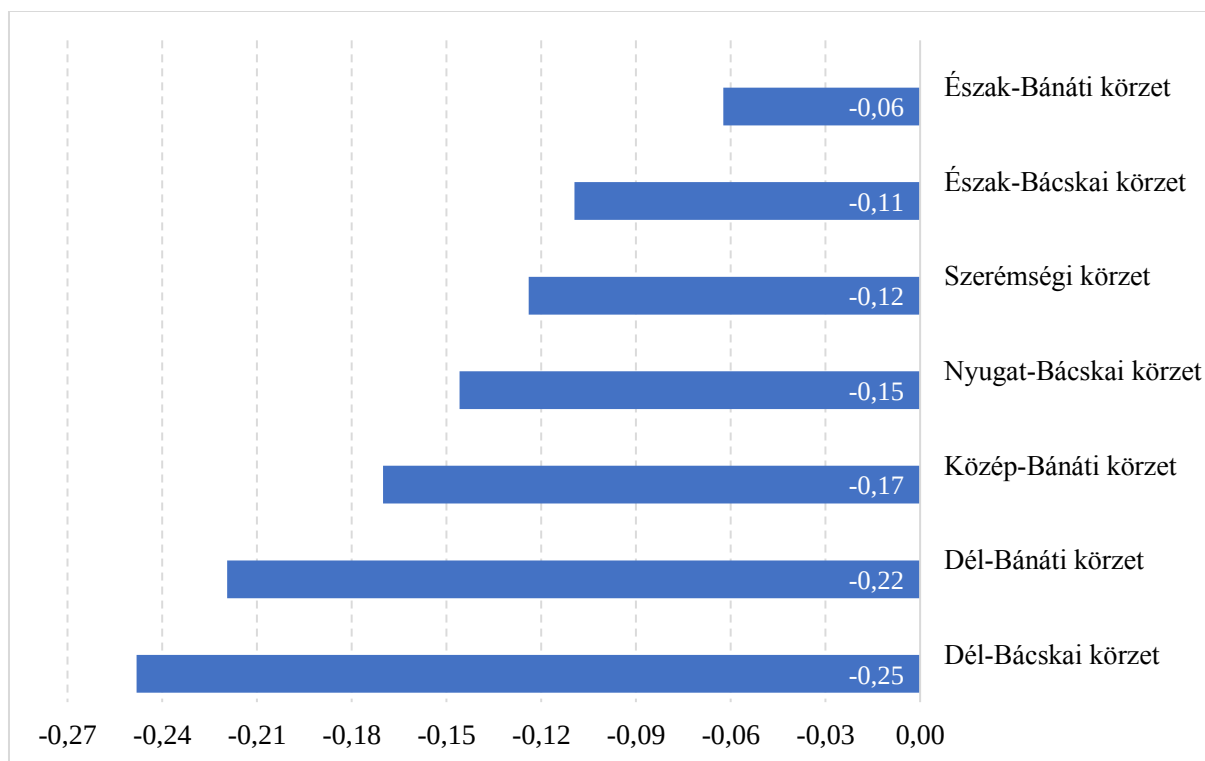
A másik négy körzet mindegyikében az átlagosnál alacsonyabb volt a magyarság aránycsökkenése.

6.b ábra: A magyar népesség aránya a teljes lakossághoz viszonyítva 2011-ben és 2022-ben,
körzeti összehasonlítás (%)

Forrás: Szerb Statisztikai Hivatal

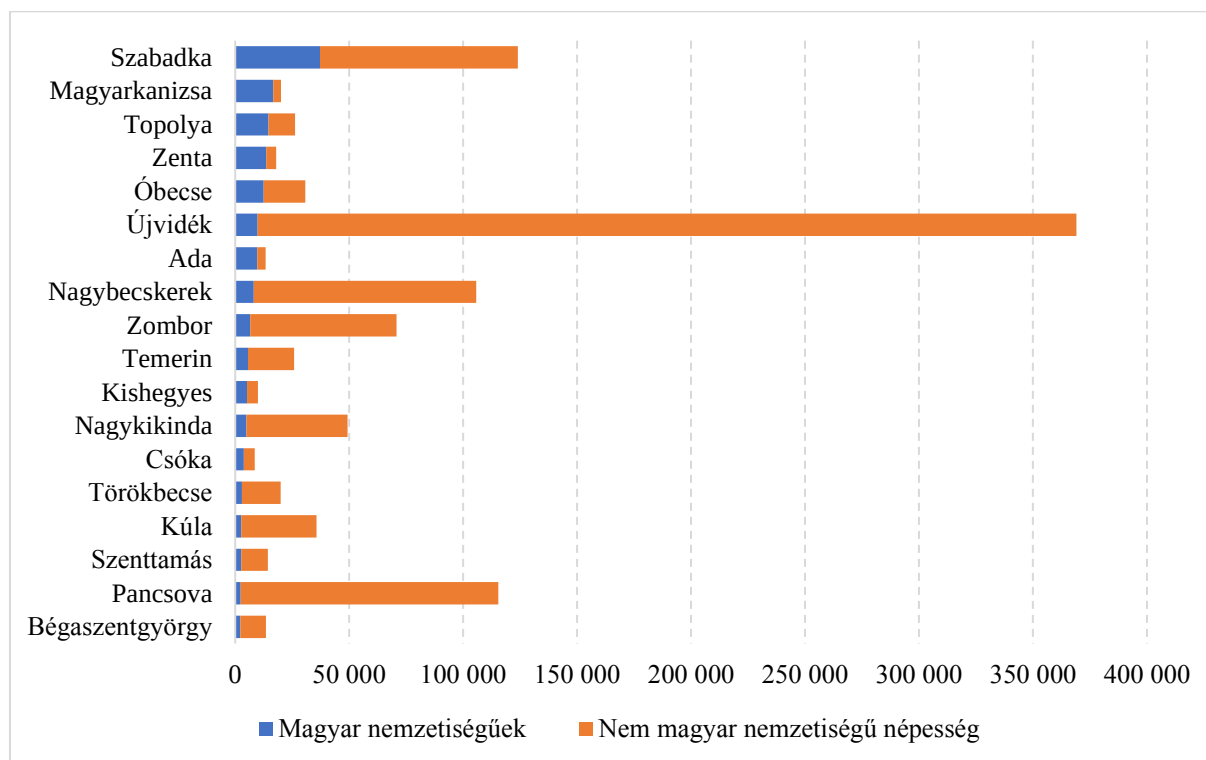
7. ábra: Mennyivel csökkent meredekebben a magyar népesség a teljes népességnél?
Magyar népesség arányának változása Szerbiában 2011 és 2022 között, a teljes népesség
változásának arányához viszonyítva (százalékpontban kifejezve)

Forrás: Szerb Statisztikai Hivatal

Szerbiában a magyar népesség minden körzetben jelentősebb mértékben csökkent, mint a teljes népesség. Jellemző, hogy azokban a megyékben, ahol alacsony volt a magyar népesség aránya, még jelentősebbé vált a magyar nemzetiségűek csökkenésének az üteme. Ezzel szemben, ahol magasabb volt a magyarok aránya, ott a csökkenés mértéke is mérsékeltebb volt. Kivételt képez a Vajdaság legkisebb arányú magyar nemzetiséggel rendelkező Szerémségi körzete, ahol a nagyarányú magyar népességű körzetekhez hasonló volt a magyarok arányának csökkenése, tehát az adottságaihoz képest mérsékeltebben csökkent a magyarok aránya a népességben.

8. ábra: A magyar és a nem magyar népesség száma a Vajdaság 2000 főnél népesebb magyar lakossággal rendelkező községeiben (2022)

Forrás: Szerb Statisztikai Hivatal

A Vajdaságban 2022-ben Szabadka községben élt a legtöbb magát magyarnak valló személy (37.200 fő). Emellett további 18 községben³ haladta meg a magyarok száma a 2000 főt, míg 9 községben⁴ 1000 és 1999 közötti, 8 községben⁵ 999 és 300 közötti, 10 községben⁶ pedig 300 fő alatti volt a számuk. Legnagyobb arányban Magyarkanizsa községben éltek magyar nemzetiségűek, arányuk itt meghaladta a 86 százalékot.

³ Szabadka 37.200; Magyarkanizsa 16.740; Topolya 14.599; Zenta 13.590; Óbecse 12.482; Újvidék 9.792; Ada 9.666; Nagybecskerek 8.174; Zombor 6.539; Temerin 5.607; Kishegyes 5.174; Nagykikinda 4.856; Csóka 3.835; Törökbecse 2.915; Kúla 2.660; Szenttamás 2.609; Pancsova 2.412; Bégaszentgyörgy 2.286.

⁴ Törökkanizsa 1.956; Verbász 1.949; Apatin 1.870; Kevevára 1.778; Antalfalva 1.597; Versec 1.571; Magyarcsernye 1.247; Torontálszécsány 1.143; Palánka 1.045.

⁵ Ruma 918; Zichyfalva 913; Hódság 777; India 692; Bács 632; Titel 612; Ürög 564; Drávaszentdemeter 531

⁶ Fehértemplom 279; Belcsény 217; Alibunár 197; Zsablya 190; Karlóca 146; Sid 131; Ópazova 101; Petróc 75; Ópáva 35; Pecsence 19.